

YTTRANDE

DATUM: 2017-09-25

VÅR REFERENS: DNR 102-2017/3164

ER REFERENS: KU 2017/01534/DISK

Nästa steg?-Förslag för en stärkt minoritetspolitik (SOU 2017:60)

Lantmäteriet har erhållit rubricerat betänkande för yttrande och vill anföra följande, i huvudsak med fokus på de delar som rör förvaltningsmyndigheters skyldigheter att samråda med nationella minoriteter.

Som beskrivs nedan sker redan idag ett samråd med nationella minoriteter gällande ortnamn. Avseende andra delar i betänkandet ser vi ett behov av ett förtydligande kring vilka statliga förvaltningsmyndigheter som avses.

I stora delar av Sverige finns ortnamn som skapats av sverigefinnar, tornedalingar och samer för den egna närmiljön. De minoritetspråkiga ortnamnen är en del av vårt gemensamma kulturarv. Namnen skyddas därmed även i kulturmiljölagens hänsynsparagraf om god ortnamnsred som föreskriver att statliga och kommunala myndigheter i sin verksamhet bör värna minoritetsspråkiga ortnamn och synliggöra minoritetsspråkens närvaro genom kartredovisning, skyltning och annan utmärkning.

I betänkandet *Nästa steg? Förslag till en stärkt minoritetspolitik* föreslås en förändring i minoritetslagen genom ett tillägg där förvaltningsmyndigheter åläggs att samråda på ett sätt som ska gynna ett ömsesidigt meningsutbyte. Dialogen ska vara strukturerad så att synpunkter från de nationella minoriteterna kan beaktas.

I betänkandet föreslås att uttrycket "representanter för" bör tas bort ur lagen. Vår uppfattning är att uttrycket även fortsättningsvis ska stå kvar.

I Lantmäteriets uppdrag som nationell ortnamnsmyndighet utförs uppgifter rörande kartläggning m.m. som inte hade kunnat fullföljas utan ett etablerat samråd med de nationella minoriteterna och dess företrädare. Syftet med detta yttrande är att kortfattat redogöra för samrådsförfarandet.

En central aktör i det samiska språkarbetet är Institutet för språk och folkminnen. Sedan 1903 pågår ett samarbete mellan Lantmäteriet och Institutet för att säkerställa att en korrekt språkgranskning genomförs inför redovisningen av samiska ortnamn. Den moderna kartläggningen av det svenska fjällområdet påbörjades under 1960-talet och fortsatte in på 1970-talet. Efter ett beslut på en konferens i Luleå 1962, där bl. a. företrädare för Svenska samernas riksförbund deltog, genomfördes karteringen med hjälp av en kartortografi som bestod av en modifierad form av lulesamiska. 1980 fattade dåvarande Lantmäteriverket ett principbeslut om att revidera de samiska ortnamnen i samklang med 1972 års FN-resolution om minoriteternas ortnamn (II/36 antagen vid FN:s andra konferens om standardisering av geografiska namn UNGEGN). FN-resolutionen rekommenderade att länder med minoritetsbefolkning skulle använda minoritetsspråkens ortografi (skriftspråk). Den första svenska kartan där även en nordsamisk ortografi användes publicerades 1983.

Under åren har Lantmäteriet, i takt med att sameorganisationerna fastställt ortografierna för respektive språkvarietet, korrigerat de samiska namnen i önskad riktning. Det slutgiltiga beslutet om att redovisa de samiska namnen med deras olika språkvarieteter, d. v. s. sydsamiska, umesamiska, lulesamiska och nordsamiska, fattades av Lantmäteriet 2001.

Grundkartläggningen av det svenska fjällområdet, som även inkluderar ortnamnen, anses idag avslutad. Det förekommer endast kompletteringar av redan befintliga namn, vilket Lantmäteriet uppmuntrar eftersom det är önskvärt med en förtätning av det totala namnbeståndet. I den här processen bidrar Sametinget med att rapportera in namnkompletteringar.

Parallellt med detta arbete har Lantmäteriet även kontakt med Sametingets språkkonsulenter i ortnamnsfrågor. Det gäller främst det sydsamiska och det lulesamiska språkområdet.

Kommunikationen i samiska namnfrågor sker med Sametingets representant via e-post, vanlig post och telefonsamtal. Även Samebyar eller enskilda medborgare kan lämna in önskemål om att Lantmäteriet fastställer insamlade samiska namn för redovisning i Lantmäteriets grundläggande geodata. Detta sker normalt i samband med fältarbetet för Fjällkartan, där vår personal i fält är väl kända av representanterna för de olika samebyarna. Namnen granskas sedan av den finsk-ugriska forskningsarkivarien vid Institutet för språk och folkminnen (Namnarkivet i Uppsala) med ansvar för meänkieli, nordsamiska, umesamiska och sydsamiska. För granskningen av de lulesamiska ortnamnen svarar språkkonsulenten i lulesamiska vid Sametinget.

I arbetet som nationell ortnamnsmyndighet iakttar Lantmäteriet likabehandlingsprincipen, vilket innebär att vi även tillvaratar tornedalsfinnarnas intressen genom att redovisa de meänkieliska namnen med dess korrekta ortografi. Enligt Svenska Tornedalingsars Riksförbund är det önskvärt att alla tidigare finska namn betraktas som meänkieliska och omkodas i Lantmäteriets grundläggande geodata.

Lantmäteriets ortnamnsverksamhet är idag mångfacetterad och diversifierad. Den omfattar inte endast frågor om redovisning av namn på tryckta allmänna kartor eller i digitala ortnamnsdatabaser. Vi arbetar även med rådgivning till kommuner och enskilda samt samarbetar med övriga statliga myndigheter i ortnamnsfrågor. Ett viktigt forum i det sammanhanget är Ortnamnsrådet som är ett rådgivande organ till Lantmäteriet. I rådet ingår utöver Lantmäteriet, representanter för Institutet för språk och folkminnen, Riksantikvarieämbetet, Sametinget, Sveriges Kommuner och Landsting, Trafikverket samt universiteten. Rådets huvudsakliga uppgift är att tillsammans med Lantmäteriet utveckla principer och formulera mål för en god ortnamnspolitik samt sprida information som bidrar till att god ortnamnsred tillämpas i landet. I den rollen söker rådet vägleda myndigheter och andra namngivare i deras beslutsfattande genom att framföra synpunkter och avge utlåtanden i ärenden av principiell vikt. Tyvärr kan vi konstatera att Sametinget valt att inte

delta i de senaste rådsmötena. Bakgrunden till detta förhållningssätt är inte klarlagd.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Bengt Kjellson. I den slutliga handläggningen av ärendet har ställföreträdande generaldirektör Anders Lundquist, chefen för Geodatadivisionen Anders Sandin, sektionschefen för Ortnamn och sekretess Anders Wike samt utredaren Lennart Dehlin deltagit.

Utredarna Elisabet Lewis och Ebba Berling Åselius har varit föredragande.

Bengt Kjellson

Ebba Berling Åselius

Elisabet Lewis